

VALSTRIK

*Voor Allan en Euan, die het balletje
aan het rollen hebben gebracht*

Niet mijn accent – dat verloor ik niet gewoon, dat veegde ik van mijn schoen zodra ik in Engeland ging wonen – maar mijn temperament, het typisch Schotse deel van mijn karakter dat prikkelbaar was, agressief, bekrompen, zwartgallig en, hoe ik me er ook aan probeerde te ontworstelen, hardnekkig deïstisch. Ik zou altijd een gebrekkige vluchteling blijven uit het museum van onnatuurlijke geschiedenis...

PHILIP KERR, 'The Unnatural History Museum'

I

‘U denkt dat ik haar heb vermoord, hè?’

Hij zat op het randje van de bank, zijn hoofd hing op zijn borst. Sluik haar, lange pony over zijn voorhoofd. Zijn knieën gingen als zuigers op en neer maar de hielen van zijn groezelige gympen raakten de vloer niet.

‘Heb je iets gebruikt, David?’ vroeg Rebus.

De jongeman keek op. Bloeddoorlopen ogen met donkere ringen. Een mager, hoekig gezicht, stoppels op de ongeschoren kin. David Costello heette hij. Niet Dave of Davy: David, dat had hij benadrukt. Namen, etiketten, indelingen: erg belangrijk allemaal. In de media was hij op uiteenlopende wijzen beschreven. Als ‘de vriend van’, ‘de treurende vriend van’, ‘het vriendje van de vermiste studente’. Hij was ‘David Costello (22)’ of ‘medestudent David Costello, begin twintig’. Hij ‘deelde een woning met Philippa Balfour’ of ‘kwam geregeld over de vloer’ in ‘de woning van het op raadselachtige wijze verdwenen meisje’.

En die woning was ook niet zomaar een woning. Dat was ‘de flat in de chique Edinburghse New Town’, de ‘de studentenflat van tweeënhalve ton, gekocht door de ouders van Philippa Balfour’. John en Jacqueline Balfour waren ‘de vertwijfelde ouders’, ‘de aangeslagen bankier en zijn vrouw’. Hun dochter was ‘Philippa (20), studente kunstgeschiedenis aan de University of Edinburgh’. Ze was ‘mooi’, ‘opgewekt’, ‘zorgeloos’, ‘levenslustig’.

En nu dus vermist.

Inspecteur John Rebus verplaatste zich, van voor de marmeren schouw naar eraan. David Costello volgde hem met zijn ogen.

‘Ik heb pillen gekregen van de dokter,’ zei hij ten slotte als antwoord op de vraag.

‘Heb je ze ingenomen?’ vroeg Rebus.

De jongeman schudde langzaam zijn hoofd terwijl hij Rebus bleef aankijken.

‘Kan ik me voorstellen,’ zei Rebus, en hij stak zijn handen in zijn zak. ‘Je bent een paar uur van de wereld, maar verder verandert er niks.’

Philippa – familie en vrienden noemden haar Flip – werd nu twee dagen vermist. Dat was niet zo lang, maar het was niets voor haar om zo lang te verdwijnen. Om zeven uur ’s avonds hadden vrienden haar thuis gebeld over hun afspraak een uur later, in een bar in de South Side. Een van die trendy tentjes die rond de universiteit als paddenstoelen uit de grond schoten ten gevolge van de economische bloei en de groeiende vraag naar gedempt licht en veel te dure wodka met een smaakje. Rebus kende de bar omdat hij er een paar keer langs was gelopen op weg naar zijn werk en terug. Een paar deuren verder zat een ouderwetse pub waar je nog een wodka-jus kon krijgen voor anderhalve pond. Geen trendy stoelen, en barpersoneel dat beter raad wist met een knokpartij dan met cocktailrecepten.

Ergens tussen zeven uur en kwart over zeven moest ze haar flat verlaten hebben. Tina, Trist, Camille en Albie zaten al aan hun tweede drankje. Rebus had de namen opgezocht in het dossier. Trist heette eigenlijk Tristram, Albie was Albert. Trist ging met Tina, Albie ging met Camille. Flip had met David zullen komen, maar in het telefoongesprek had ze aangekondigd dat die niet meekwam. ‘Het is weer eens uit,’ had ze gezegd, en ze leek er niet zo mee te zitten.

Voor ze wegging had ze het inbraakalarm van de woning ingeschakeld. Dat had Rebus ook nog nooit gezien: een student met een inbraakalarm. Ze had zowel het insteekslot als het yaleslot afgesloten, zodat de flat goed beveiligd was. Eén trap af, de warme avond in. Een steile helling op naar Princes Street. En daarna nog een klim naar de Old Town en de South Side. Dat zou ze beslist niet lopen. Maar volgens de belgegevens van haar thuis telefoon en haar mobieltje had ze geen taxi gebeld, dus als ze er al een had genomen, had ze hem op straat aangehouden.

Als ze zo ver was gekomen.

‘Het is niet zo, hoor,’ zei David Costello.

‘Pardon?’

‘Dat ik haar heb vermoord.’

‘Dat zegt ook niemand.’

‘Nee?’ Hij keek weer op, zijn blik boorde zich in Rebus’ ogen.

‘Nee,’ stelde Rebus hem gerust. Dat was nu eenmaal zijn werk.

‘En dat huiszoekingsbevel...’ begon Costello.

‘Routine, doen we altijd in zo’n geval,’ legde Rebus uit. Dat was ook zo: bij een verdachte verdwijning doorzocht je alle plaatsen waar de vermiste kon zijn. Je deed alles volgens het boekje, tekende een hele papierwinkel, kreeg officiële toestemming. En je doorzocht de flat van het vriendje. Rebus had er ook bij kunnen zeggen: ‘Dat doen we omdat de dader in negen van de tien gevallen een bekende van het slachtoffer is.’ Geen vreemde die in de nacht op een willekeurige prooi joeg. Het waren je dierbaren die je naar het leven stonden: echtgenoot, minnaar, zoon of dochter. Het was je oom, je beste vriend, iemand die je vertrouwde. Want die hadden je bedrogen, of jij hen. Je wist iets, of je had iets wat ze wilden. Ze waren jaloers, versmaad, of blut.

Als Flip Balfour dood was, zou haar stoffelijk overschot waarschijnlijk snel gevonden worden. Als ze nog leefde en niet gevonden wilde worden, werd het lastiger. Haar ouders waren al op tv verschenen met een oproep aan haar om contact op te nemen. In het ouderlijk huis waren collega’s geposteerd om mee te luisteren als iemand belde om losgeld te eisen. In de flat van David Costello in de Canongate keken agenten rond of ze iets konden vinden. En er was een rechercheur hier, in de flat van Flip Balfour. Als kinderoppas voor David Costello – om hem af te schermen voor de media. Zo hadden ze het tegen de jongeman gezegd, en daar school nog een kern van waarheid in ook.

De flat van Flip was de vorige dag al doorzocht. Costello had de sleutels, zelfs van het inbraakalarm. Costello zelf was om tien uur ’s avonds thuis gebeld: Trist die vroeg of hij iets van Flip had gehoord, want ze had met hen afgesproken in het café maar was niet komen opdagen.

‘Ze zit toch niet bij jou?’

‘Ik ben wel de laatste die ze wil zien,’ had Costello geklaagd.

‘We hoorden dat je ruzie had gehad. Waarover nu weer?’ Trist had een tikkeltje aangeschoten geklonken, en een tikkeltje geamuseerd. Costello had geen antwoord gegeven. Hij had opgehangen, Flips mobiel gebeld en op haar voicemail ingesproken dat ze hem moest bellen. De politie had de voicemail heel nauwlettend afgeluisterd, gespits op een woord of een zin die kon verraden dat zijn bezorgdheid gespeeld was. Om middernacht had Trist hem weer gebeld. De vrienden waren naar Flips huis gegaan, niemand thuis. Ze hadden al haar vrienden afgebeld, maar niemand scheen iets te weten. Ze hadden gewacht tot

Costello was gekomen om de deur open te doen. Binnen geen spoor van Flip.

Voor hun gevoel was ze toen al een vermiste, spoorloos verdwenen, maar ze hadden tot de volgende ochtend gewacht om haar moeder in East Lothian te bellen. Mevrouw Balfour had meteen het alarmnummer gebeld. De telefonist kon haar niet geruststellen en ze had haar man gebeld in zijn kantoor in Londen. John Balfour was partner in een kleine, exclusieve bank met ofwel de korpschef of een ander hooggeplaatst persoon als klant, want binnen een uur werd er op last van het hoofdbureau in Fettes Avenue een rechteam op de zaak gezet.

David Costello had de flat geopend voor de twee rechteams. Binnen vonden ze niets wat kon wijzen op ongeregelheden of wat aangaf waar Philippa Balfour kon zijn, hoe ze eraan toe was of wat haar had bezielde. Het was een keurige woning: planken vloer, pas geschilderde muren. (De klusser die het interieur had opgeknapt werd ook ondervraagd.) Grote woonkamer, met twee ramen tot de grond. Twee slaapkamers, waarvan er één als studeerkamer diende. Het designkeukentje was kleiner dan de met grenenhout gelambriseerde badkamer. In de slaapkamer lagen veel spullen van David Costello. Iemand had zijn kleren op een stoel gelegd met wat boeken en cd's erop, en boven op de stapel een toilettafel.

Gevraagd naar het hoe en waarom zei Costello dat Flip dat waarschijnlijk had gedaan. In zijn woorden: 'We hadden ruzie gehad. Dat zal haar manier zijn geweest om zich af te reageren.' Ja, ze hadden wel vaker ruzie gehad, en nee, ze had nooit eerder al zijn spullen op een stapeltje gelegd, dat hij zich herinnerde.

John Balfour was naar Schotland gevlogen met een privévliegtuig – een gunst van een meelevende cliënt – en was bijna nog vóór de politie aangekomen bij de flat in de New Town.

'Nou?' was zijn eerste vraag geweest. Costello had zelf antwoord gegeven: 'Het spijt me.'

De rechteams hadden onderling druk gespeculeerd over hoe ze die woorden moesten duiden. Een ruzie met je vriendin loopt uit de hand en ineens is ze dood. Je verstopt het lijk, maar als je tegenover haar vader staat neemt je ingebakken fatsoen ineens de overhand en flap je er een halve bekentenis uit.

'Het spijt me.'

Drie woorden die op zoveel manieren uit te leggen zijn. Spijt van de

ruzie, spijt dat u ermee bent lastiggevallen, spijt dat het gebeurd is, spijt dat ik niet beter voor haar heb gezorgd, spijt van wat ik heb gedaan...

En inmiddels waren ook de ouders van David Costello in de stad aangekomen. Ze hadden twee kamers genomen in een van de beste hotels. Ze woonden aan de rand van Dublin. Van de vader, Thomas, werd gezegd dat hij leefde van zijn 'eigen vermogen', en de moeder, Theresa, werkte als binnenhuisarchitecte.

Twee kamers: op bureau St. Leonard was gespeculeerd waarom ze twee kamers hadden genomen. Maar ja, ze woonden ook in een kast van een huis met acht slaapkamers, terwijl David enig kind was.

Wat nog veel meer speculaties opleverde was de vraag wat bureau St. Leonard te maken had met een vermissing in de New Town. Het dichtstbijzijnde bureau was Gayfield Square, maar voor deze zaak was versterking opgetrommeld van de bureaus Leith, St. Leonard en Torphichen. Het werk van iemand met invloed, was de algemene gedachte. Alles laten vallen voor een rijkeluistroela die de benen heeft genomen. Rebus hield zijn mond maar kon zich in die conclusie wel vinden.

'Wil je iets drinken?' zei hij nu. 'Thee? Koffie?'

Costello schudde zijn hoofd.

'Mag ik...?'

Costello staarde hem aan, leek hem niet te begrijpen. Toen viel het kwartje. 'Ga uw gang,' zei hij. 'De keuken is...' Hij begon te wijzen.

'Ik weet waar die is, bedankt,' zei Rebus. Hij deed de deur achter zich dicht en bleef even in de hal staan, blij om weg te zijn uit de verstikkende woonkamer. Het bloed bonsde in zijn slapen en de zenuwen achter zijn ogen stonden strak gespannen. Uit de studeerkamer klonk geluid. Rebus stak zijn hoofd om de deur. 'Ik zet water op.'

'Goed idee.' De blik van agent Siobhan Clarke kwam niet los van het computerscherm.

'En?'

'Thee, alsjeblieft.'

'Ik bedoel...'

'Nog niks. Brieven aan vrienden, een paar essays. Ik moet nog een stuk of duizend mails doorploegen. Zou helpen als ik haar wachtwoord had.'

'Meneer Costello zegt dat ze hem dat nooit gegeven heeft.'

Clarke schraapte haar keel.

'Wat wil dat zeggen?' vroeg Rebus.

'Dat ik een droge keel heb,' zei Clarke. 'Melk, geen suiker, dank je.'

Rebus liep door naar de keuken, vulde de waterkoker en ging op zoek naar mokken en theezakjes.

‘Wanneer mag ik naar huis?’

Rebus draaide zich om naar Costello, die in de hal stond.

‘Misschien beter als je dat niet doet,’ ried Rebus hem aan. ‘Verslaggevers, camera’s... je krijgt daar geen rust, ze zullen je dag en nacht bellen.’

‘Leg ik de hoorn wel van de haak.’

‘Ben je toch een gevangene in je eigen huis.’ Rebus zag hem zijn schouders ophalen. De jongen zei iets wat hij niet verstond.

‘Pardon?’

‘Hier kan ik niet blijven,’ herhaalde Costello.

‘Waarom niet?’

‘Ik weet het niet... gewoon...’ Hij haalde zijn schouders weer op, kamde met zijn vingers zijn haar naar achteren. ‘Flip hoort hier te zijn. Ik kan er niet tegen. Ik moet er voortdurend aan denken dat we alleen maar hebben staan ruziën de laatste keer dat we hier waren.’

‘Waarover?’

Costello lachte vreugdeloos. ‘Dat weet ik niet eens meer.’

‘Was dat op de dag dat ze verdween?’

‘Die middag, ja. Ik ben het huis uit gestormd.’

‘Hebben jullie eigenlijk vaak ruzie?’ Rebus probeerde het achteloos te laten klinken.

Costello stond in de verte te staren en schudde langzaam zijn hoofd. Rebus draaide zich om, trok twee zakjes Darjeeling-thee van elkaar en liet ze in de mokken vallen. Stond Costello op het punt om in te storten? Luisterde Siobhan Clarke mee vanachter de deur van de studeerkamer? Ze waren wel een soort kinderoppas voor Costello, in wisseldiensten van acht uur met collega’s, maar er was nog een andere reden waarom ze hem hierheen hadden gebracht. Ze hadden gezegd dat hij hier kon helpen met de namen die ze wellicht tegenkwamen in Philippa Balfours correspondentie. Maar Rebus had hem hier willen hebben omdat dit misschien de plaats delict was. En misschien had David Costello wel iets te verbergen. Op bureau St. Leonard werd die kans op fiftyfifty geschat; op Torphichen stond hij 2 tegen 1 genoteerd, en op Gayfield Square was hij de torenhoge favoriet.

‘Je ouders zeiden dat je bij hen in het hotel terecht kon,’ zei Rebus. Hij draaide zich om en keek Costello aan. ‘Ze hebben twee kamers geboekt, dus ze hebben er waarschijnlijk toch één over.’

Costello hapte niet. Hij keek de rechercheur nog een paar seconden aan, draaide zich om en stak zijn hoofd om de deur van de studeerkamer.

‘Heeft u gevonden wat u zoekt?’ vroeg hij.

‘Dat kan nog even duren, David,’ zei Siobhan. ‘Laat ons maar gewoon ons werk doen.’

‘Daar vindt u toch geen antwoorden.’ Hij doelde op het beeldscherm. Toen ze niets zei, ging hij wat rechter staan en hield zijn hoofd scheef. ‘Bent u een expert of zo?’

‘Het is gewoon werk dat moet gebeuren.’ Haar stem klonk zacht, alsof ze niet wilde dat hij buiten de kamer te horen was.

Hij leek nog iets te willen zeggen, maar bedacht zich en beende in plaats daarvan terug naar de woonkamer. Rebus bracht Clarke haar thee.

‘Dat noem ik nog eens chic,’ zei ze, met een blik op het theezakje dat in de mok dreef.

‘Ik wist niet hoe sterk je hem wou hebben,’ legde Rebus uit. ‘Wat denk jij?’

Ze dacht even na. ‘Hij lijkt me oprecht.’

‘Misschien val jij gewoon voor zijn mooie snoetje.’

Ze snoof schamper, viste het theezakje uit de mok en mikte het in de prullenmand. ‘Misschien,’ zei ze. ‘Wat denk je zelf?’

‘Persconferentie morgen,’ zei Rebus. ‘Zouden we meneer Costello zover kunnen krijgen dat hij een oproep doet?’

Twee collega's van Gayfield Square losten hen af. Rebus ging naar huis en liet het bad vollopen. Hij had zin om lekker lang in bad te zitten weken en spoot onder de warme kraan een beetje afwasmiddel in het water. Dat was iets uit zijn jeugd, iets wat zijn ouders altijd deden. Als je onder de modder terugkwam van het voetbalveld was het tijd voor een warm bad met afwasmiddel. Niet dat ze geen badschuim konden betalen, maar ‘dat is alleen maar extra duur afwasmiddel,’ zei zijn moeder dan.

In de badkamer van Philippa Balfour had hij wel tien verschillende balsems en badlotions en douchegels zien staan. Rebus nam zijn eigen inventaris op: scheermes, scheercrème, tandpasta en één tandenborstel, stuk zeep. In het medicijnkastje pleisters, paracetamol en een doosje condooms. Hij keek erin: nog één over. Houdbaarheidsdatum vorige zomer. Toen hij het kastje dichtdeed, staarde hij zichzelf aan. Grauw